

Одступања Радне верзије Закона о судијама од предлога Радне групе – коментари

*Снежана Бјелогрлић
Драгана Бољевић¹
16. септембар 2022*

¹ Снежана Бјелогрлић, члан Високог савета судства и председница Друштва судија Србије и Драгана Бољевић, судија Врховног касационог суда и почасна председница Друштва судија Србије су чланови Радне групе Министарства правде за израду радних текстова Закона о уређењу судова, Закона о судијама и Закона о Високом савету судства.

Закон о судијама, који је садржан у овом тексту и откуцан црном бојом, представља радну верзију Закона о судијама, коју је Министарство правде објавило 13.9.2022. године на својој интернет страници <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>.

Коментари су, прегледности ради, откуцани на одговарајућим местима у фуснотама, плавом бојом.

Овим текстом указује се на најважнија одступања радне верзије Закона о судијама од предлога које је дала Радна група. Одступања су унета од стране Министарства правде најпре у верзије закона припремљене за састанак 29-31. августа (требало је да се ради само о техничкој припреми), затим у верзије закона које су члановима Радне групе достављене као финалне пред објављивање у петак поподне 9.9.2022. године уз позив за достављање коментара до понедељка 12. септембра у 9 сати, и коначно и у верзије закона које су објављене 13. септембра.

Најважније предлоге за наведен законе Радна група је формулисала на састанку 21-23. јула 2022. године (последњем пред летњу паузу), уз обавезу Министарства правде да текстове технички среди до наредног, завршног састанка, који је одржан 29-31. августа. При предлозима на које се указује у овом тексту, Радна група је остала и на састанку с представницима Министарства правде од 5. септембра, примајући к знању информације о разлозима због којих Министарство правде није прихватило предлоге о побољшању материјалног положаја судија и због којих је током августа унело и друга решења другачија од оних које је предложила Радна група.

Аргументацију предлога Радне групе изложених у овом тексту формулисала је Драгана Бољевић.

У овом тексту нису садржани предлози Друштва судија који нису прихваћени као предлог Радне групе.

Закон о судијама

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом се уређује положај судије, неспојивост са судијском функцијом, вредновање рада судије, материјални положај судије, услови и поступак за избор судије, престанак судијске функције, положај председника суда, положај судије поротника и дисциплинска одговорност судије.

Независност

Члан 2.

Судија је независан у поступању и доношењу одлуке.

Судија суди на основу Устава, потврђеног међународног уговора, закона, опште прихваћених правила међународног права и другог општег акта донетог у складу са законом.

Сталност и непреместивост

Члан 3.

Судијска функција је стална. Судија врши функцију у суду за који је изабран.

Без своје сагласности судија не може бити трајно премештен ни привремено упућен у други суд, осим у случајевима предвиђеним Уставом и овим законом.

Судија може, уз своју сагласност, бити упућен на рад у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију или међународну организацију у области правосуђа, у складу са овим законом.

Одржавање поверења у независност и непристрасност

Члан 4.

Судија је дужан да у свакој прилици одржи поверење у своју независност и непристрасност.

Судија је дужан да непристрасно води поступак по својој савести, у складу са властитом проценом чињеница и тумачењем права, уз обезбеђење правичног суђења и поштовање процесних права странака гарантованих Уставом, потврђеним међународним уговором, законом и опште прихваћеним правилима међународног права.

Службе, послови и поступци неспојиви са судијском функцијом одређују се законом.

Судије су дужне да се у свакој прилици придржавају Етичког кодекса, који доноси Високи савет судства.

Сви органи јавне власти и јавни функционери дужни су да својим поступањем и понашањем одржавају поверење у независност и непристрасност судија и судова.

Материјална независност

Члан 5.

Судија има право на плату и пензију у складу са достојанством² и степеном одговорности судије.

Износ плате и пензије судије гарантује његову независност и материјалну сигурност.

Плата³ судије уређује се овим законом.

Имунитет

Члан 6.

Судија не може бити позван на одговорност за мишљење дато у вези са вршењем судијске функције или за гласање приликом доношења судске одлуке, изузев ако учини кривично дело кршења закона од стране судије или јавног тужиоца.

Судија не може без одобрења Високог савета судства бити лишен слободе у поступку покренутом због кривичног дела учињеног у вршењу судијске функције.

Одговорност за штету

Члан 7.

За штету коју судија проузрокује незаконитим или неправилним радом одговара Република Србија.

Ако је Република Србија на основу правноснажне судске одлуке, односно поравнања закљученог пред судом, исплатила штету из става 1. овог члана, може тражити од судије накнаду исплаћеног новчаног износа, ако је штета проузрокована намерно.

Ако је одлуком Уставног суда или другог суда у Републици Србији, Европског суда за људска права или другог међународног суда, утврђено да су у току судског поступка повређени људск права и основне слободе и да је пресуда заснована на таквом кршењу или да је пресуда изостала због повреде права на суђење у разумном року, Република Србија може тражити од судије накнаду исплаћеног новчаног износа, ако је штета проузрокована намерно.

На захтев министра надлежног за правосуђе, Државно правобранилаштво је дужно да покрене парнични поступак пред надлежним судом за накнаду исплаћеног новчаног износа из ст. 2. и 3. овог члана, по претходно прибављеном мишљењу

² Радна група није предложила измену члана 5. став 1. важећег Закона о судијама. Норма важећег закона: *Судија има право на плату и пензију у складу са достојанством судијске функције и његовом одговорношћу* (евентуално би могло: *одговорношћу посла који обавља*) је граматички и садржајно прецизнија и боља и не треба је мењати.

³ Одступљено је од предлога Радне групе, да овај став члана 5. гласи: *Плата и пензија судије уређују се овим законом.*

Високог савета судства. Високи савет судства даје мишљење у року од 30 дана од дана подношења захтева за прибављање мишљења.

Право на удруживање

Члан 8.

Судија имају право да се удружује у струковна удружења ради заштите својих интереса и очувања независности у раду.

Право струковног удруживања подразумева и учешће у активности струковног удружења у току радног времена, ако се тиме не ремети рад у суду.

Учешће у доношењу одлука од значаја за рад судова

Члан 9.

Судија има право да узме учешће у доношењу одлуке од значаја за рад суда.

Право на стручно усавршавање и обуку

Члан 10.

Судија има право и обавезу на стручно усавршавање и обуку о трошку Републике Србије, у складу са посебним законом.

Обука судија је организовано стицање и усавршавање теоријског и практичног знања и вештина потребних за стручно и ефикасно вршење судијске функције.

Обука је обавезна на основу закона или одлуке Високог савета судства, у случају промене специјализације, битних промена прописа, увођења нових техника рада и ради отклањања недостатака у раду судије уочених приликом вредновања његовог рада.

Садржај програма обуке одређује се у зависности од професионалног искуства судије.

Избор и престанак функције и број судија и судија поротника

Члан 11.

Судију и председника суда бира и о престанку њихове функције одлучује Високи савет судства, у складу са Уставом и законом.

Број судија и судија поротника за сваки суд одређује Високи савет судства.

Број судија прекршајних судова, Прекршајног апелационог суда и Управног суда одређује се и за свако одељење изван седишта суда.

Високи савет судства преиспитује потребан број судија и судија поротника у сваком суду на пет година.

Високи савет судства може по сопственој иницијативи или на предлог председника суда, председника непосредно вишег суда, председника Врховног суда и министра надлежног за правосуђе, а на основу годишњег прилива предмета, преиспитати потребан број судија и судија поротника и пре истека рока од пет година.

Права из радног односа судије

Члан 12.

Судија остварује право из радног односа у складу са прописом који уређује право из радног односа изабраног лица, ако овим законом није друкчије одређено.

II. ПОЛОЖАЈ СУДИЈЕ

1. Сталност судијске функције

Појам

Члан 13.

Судијска функција траје непрекидно од избора за судију до навршења радног века.

Судијска функција може престати под условима предвиђеним Уставом и овим законом.

Смањење броја судија

Члан 14.

Судијска функција не престаје ако буде смањен број судија у суду у коме судија врши судијску функцију.

Удаљење са судијске функције⁴

Члан 15.

Судија се удаљује са функције ако му је одређен притвор.

Судија може бити удаљен са функције ако је покренут поступак за његово разрешење или кривични поступак за кривично дело због кога може бити разрешен.

Суд који је одредио притвор или пред којим је покренут кривични поступак дужан је да о притвору или покретању кривичног поступка одмах обавести Високи савет судства.

Судија може бити удаљен са функције и ако је упућен на обавезан лекарски преглед ради провере радне способности за вршење судијске функције.

Одлуку о удаљењу судије доноси Високи савет судства.⁵

⁴ Радна група није предложила да се мења члан 15. важећег Закона о судијама:

Одлука о удаљењу

Члан 15.

О обавезном удаљењу судије одлучује председник суда, а о обавезном удаљењу председника суда – председник непосредно вишег суда.

Ако удаљење није обавезно, о њему одлучује председник Врховног суда.

О удаљењу председника Врховног суда одлучује Општа седница.

⁵ Став Радне групе је да одлуку о удаљењу доноси председник суда, односно председник непосредно вишег суда, односно Општа седница Врховног суда, како је то прописано чланом 15. важећег закона, или евентуално председник Савета.

Трајање удаљења
Члан 16.

Судија се удаљује са функције до укидања притвора, окончања поступка за разрешење, окончања кривичног поступка или окончања поступка за утврђивање радне способности за вршење судијске функције.

Високи савет судства може укинути одлуку о удаљењу пре окончања поступка за разрешење или окончања кривичног поступка.

Право на жалбу Уставном суду

Члан 17.

Против одлуке о удаљењу судија може изјавити жалбу Уставном суду у року од три дана од дана достављања одлуке, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Жалба Уставном суду не задржава извршење одлуке.⁶

2. Непреместивост судије

Појам

Члан 18.

Судија има право да судијску функцију врши стално у суду за који је изабран, осим у случају прописаном Уставом и овим законом.

Судија само уз своју сагласност може бити трајно премештен или привремено упућен из једног у други суд, или упућен у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију или међународну организацију у области правосуђа.

Сагласност се даје у писменом облику и мора да претходи доношењу решења о трајном премештају, привременом упућивању или упућивању.

⁶ Предлог Радне групе није био да се против одлуке о удаљењу судије уводи право на жалбу Уставном суду, већ је предлог Радне групе да се задржи члан 17. важећег Закона о судијама, у чијој досадашњој примени није било никаквих проблема:

Право на приговор

Члан 17.

На одлуку о удаљењу судија има право приговора Високом савету судства, у року од осам дана од дана достављања одлуке.

Високи савет судства одлучује о приговору из става 1. овог члана у року од осам дана од дана достављања приговора.

Новописано правно средство жалба Уставном суду, по којој би морало да се одлучује у роковима одређеним у сатима, с обзиром на дугогодишње нерешено оптерећење Уставног суда, не може бити делотворан правни лек, нарочито у овом случају који захтева хитно поступање.

Трајни премештај

Члан 19.

Судија може, уз своју писмену сагласност, бити трајно премештен у други суд исте врсте и истог или нижег степена, ако постоји потреба за хитном попуном упражњеног судијског места, која се не може решити избором или привременим упућивањем судије, уз прибављену сагласност председника оба суда.

Изузетно од става 1. овог члана, судија може без своје писмене сагласности бити трајно премештен у други суд у случају укидања суда или укидања претежног дела надлежности суда за који је изабран.

Суду је укинута претежни део надлежности ако је услед промене стварне надлежности суда, оснивања новог суда или промене подручја на којем суд врши надлежност смањен потребан број судија у суду.

У случају из става 2. овог члана судија може бити трајно премештен само у суд истог степена који преузима надлежност суда који је укинута или којем је укинута претежни део надлежности.⁷

Судија трајно наставља да врши судијску функцију у суду у који је премештен.

Решење о трајном премештају доноси Високи савет судства.

Против решења о трајном премештају судија може изјавити жалбу Уставном суду у року од 30 дана од дана пријема решења, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Привремено упућивање у други суд

Члан 20.

Судија се привремено упућује у други суд у коме недостатак, спреченост, изузеће судија или други разлози отежавају рад суда.

Судија може бити привремено упућен само у други суд исте врсте и истог или непосредно нижег степена, најдуже годину дана, без могућности поновног привременог упућивања у исти суд.

Решење о привременом упућивању судије из ст. 1. и 2. овог члана, уз писмену сагласност судије, доноси Високи савет судства.

⁷ Радна група сматрала је важећу норму става 4. члана 19. добро формулисаном и није предлагала њену измену.

Упркос томе, након последњег састанка Радне групе (29-31. август 2022) и заједничког састанка представника Министарства правде и Радне групе (5. септембра 2022), без икаквог разматрања и договора, подвучени део овог става из важећег закона, којим је прописано да судија може бити трајно премештен само у суд истог степена који преузима надлежност суда који је укинута или којем је укинута претежни део надлежности: на основу критеријума које прописује Високи савет судства избрисан је.

Брисањем наведеног дела важеће законске норме омогућава се произвољност и правна несигурност и нарушава уставна гаранција непреместивости, која је услов независности судства.

Пре доношења решења о привременом упућивању судије из ст. 1. до 3. овог члана, Високи савет судства прибавља мишљење седнице свих судија суда у који је судија изабран и суда у који се привремено упућује.

Изузетно, у случају укидања претежног дела надлежности суда за који је изабран, судија може без своје писмене сагласности бити привремено упућен у други суд истог степена који је преузео претежни део надлежности.

Против решења о привременом упућивању судија може изјавити жалбу Уставном суду у року 30 дана од дана пријема решења, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Упућивање у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе,
Правосудну академију или међународну организацију

Члан 21.

Судија може бити упућен, ради обављања стручних послова, у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију и међународну организацију у области правосуђа.

Упућивање из става 1. овог члана врши се на предлог председника Високог савета судства, министра надлежног за правосуђе, директора Правосудне академије или руководиоца међународне организације у области правосуђа у коју се судија упућује, уз писмену сагласност судије, по прибављеном мишљењу председника суда у коме судија врши своју функцију.

Упућивање може трајати најдуже три године, односно најдуже шест година у међународну организацију, без могућности поновног упућивања у исти орган, установу или међународну организацију из става 1. овог члана.

Решење о упућивању доноси Високи савет судства.

За време упућивања судија се може ослободити вршења судијске функције, на основу одлуке Високог савета судства.

У случају упућивања у министарство надлежно за правосуђе судија се обавезно ослобађа вршења судијске функције.

3. Међусобна независност судија

Појам

Члан 22.

Судија је у вршењу судијске функције слободан у заступању свог схватања, утврђивању чињеница и примени права.

Судија није дужан да било коме, па ни другим судијама и председнику суда, објашњава своја правна схватања, утврђено чињенично стање и примену права, изузев у образложењу одлуке или кад то закон посебно налаже.

Неизмењивост годишњих послова

Члан 23.

Судија има право да му се врста судијског посла одреди годишњим распоредом послова и да се не мења током године.

Изузетно од става 1. овог члана, због избора новог судије, дужег одсуства судије, знатно повећаног или смањеног прилива предмета у току године по

појединим правним областима или упражњеног судијског места, судији може током године бити промењена правна област у којој поступа.

Годишњи распоред послова и његова измена одређују се на основу потреба суда и оспособљености судије за успешно обављање послова на које се распоређује.

Расподела предмета случајем

Члан 24.

Судија предмете прима према редоследу независном од личности странака и околности правне ствари.

Судији се предмети поверавају на основу годишњег распореда послова у суду водећи рачуна о сложености предмета, у складу са Судским пословником, према редоследу унапред утврђеном за сваку календарску годину, искључиво на основу ознаке и броја предмета.

Нико нема права да судска већа образује и предмете додељује мимо распореда послова и редоследа пријема предмета.

Одступања

Члан 25.

Од редоследа пријема предмета може се одступити у случајевима предвиђеним законом, као и у случају оптерећености или оправдане спречености судије, у складу са Судским пословником.

У складу са Судским пословником, судији може бити одузет предмет: ако је због његовог дужег одсуства потребно поступити по предмету који је хитан по закону или по својој суштини, ако је угрожено ефикасно функционисање суда, ако је судији правноснажно изречена дисциплинска санкција због дисциплинског прекршаја неоправдано одуговлачење поступка, као и у другим случајевима предвиђеним законом.

Одузети предмет из става 2. овог члана додељује се у рад другом судији, у складу са Судским пословником.

Право на приговор

Члан 26.

На одступање од редоследа пријема предмета или одузимање предмета, судија има право на приговор председнику непосредно вишег суда, у року од три дана од дана сазнања.

О приговору судије Врховног суда одлучује Општа седница Врховног суда.

Право на приговор због одузимања предмета има и странка, у року од три дана од дана сазнања.

Приговор се подноси преко председника суда, који може у складу са поднетим приговором да измени одлуку о одступању од редоследа пријема предмета или одузимања предмета судији.

Ако председник суда не усвоји приговор дужан је да приговор, са образложењем за одбијање приговора, достави председнику непосредно вишег суда, односно општој седници врховног суда у року од три дана од дана пријема приговора.

Одлука по приговору доноси се у року од 15 дана од дана достављања приговора.

Дужност обавештавања председника непосредно вишег суда

Члан 27.

Председник суда дужан је да о сваком одступању од редоследа пријема предмета писмено обавести председника непосредно вишег суда.

Обавештавање о трајању поступка

Члан 28.

Судија је дужан да обавести председника суда о разлозима због којих првостепени поступак није окончан у року од једне године и да га затим на сваких шест месеци обавештава о даљем току поступка.

У поступку по правном леку судија дужан да обавести на свака три месеца председника суда о разлозима због којих поступак није окончан.

У првостепеном поступку председник суда дужан је да обавести председника непосредно вишег суда о сваком поступку који није окончан у року од две године и разлозима за то.

У поступку по редовном правном леку који није окончан у року од једне године, председник суда дужан је да обавести председника Врховног суда.

Рок за обавештавање у извршним, ванпарничним и другим неспорним стварима одређује се Судским пословником.

Дужност обавештавања из овог члана тече од дана пријема предмета у суд.

Право судије на притужбу

Члан 29.

Судија може Високом савету судства изјавити притужбу ако му је повређено право за које овим законом није предвиђен посебан поступак заштите.

Притужба се доставља лицу на кога се притужба односи, које се може изјаснити у року од три дана од дана пријема.

Високи савет судства одлучује о притужби у року од 15 дана од дана пријема притужбе и одмах упознаје са одлуком о притужби судију, председника суда, председника непосредно вишег суда и председника Врховног суда. Ако је притужба основана, Високи савет судства предузима мере ради заштите права судије.

Актом Високог савета судства ближе се уређује начин подношења притужбе судије и поступање Високог савета судства по притужби.

Право судије на заштиту од непримереног утицаја

Члан 30.

Судија може поднети захтев за заштиту од непримереног утицаја Високом савету судства.

Начин подношења захтева и поступак по захтеву за заштиту од непримереног утицаја прописује се актом Високог савета судства.

4. Однос судијске функције и друге функције, посла или приватног интереса

Однос друге функције, посла или приватног интереса са судијском функцијом

Члан 31.

Судија не може бити на функцији у другом органу Републике Србије, органу аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, градске општине или јавној служби, ако законом није другачије одређено, члан политичке странке, нити политички деловати на други начин, бавити се јавним или приватним плаћеним послом, нити пружати правну услугу или давати правни савет уз накнаду.

Са судијском функцијом неспојиви су и друга функција, посао или приватни интерес који су супротни достојанству, односно нарушавају углед и независност судије.

Етички одбор, одлучује који је посао или приватни интерес у супротности са достојанством и независности судије и штетни по углед судијске функције, на основу Етичког кодекса.

Судија може, ван радног времена, да се без посебног одобрења бави наставном, научном и уметничком делатношћу и да буде члан тела за проверу стручности, уз накнаду.

У случају одређеном законом, судија може, у току радног времена, да обавља наставну и научну делатност у Правосудној академији.

Судија може у току радног времена, по одобрењу председника суда, да учествује у раду стручног тела образованог у складу са посебним прописом и радне групе за израду закона и другог акта.

Поступак одлучивања о неспојивости

Члан 32.

Судија је дужан да писмено обавести Високи савет судства о другој функцији, послу или приватном интересу за које постоји могућност да је неспојив са судијском функцијом.

Обавештење из става 1. овог члана Високом савету судства може да поднесе свако лице. Високи савет судства покреће и води поступак одлучивања о неспојивости судијске функције са другом функцијом, послом или приватним интересом у складу са актом Високог савета судства.

Високи савет судства обавештава судију, председника суда и председника непосредно вишег суда, о постојању неспојивости функције, посла или приватног интереса са судијском функцијом.

Примена другог прописа

Члан 33.

Судија је јавни функционер у смислу закона који уређује спречавање корупције и подлежу обавезама за јавне функционере које су утврђене тим законом.

5. Вредновање рада

Судија и председник суда чији се рад вреднује

Члан 34.

Рада судије и председника суда подлеже редовном вредновању, осим судије и председника Врховног суда и судије који је навршио 60 година живота.

Рада судије који је навршио 60 година живота вреднује се на лични захтев судије или на предлог председника суда.

Сврха вредновања

Члан 35.

Сврха вредновања рада је процена, одржавање и унапређење квалитета рада, уз поштовање независности судије, у циљу јачања поверења јавности у рад судије и суда.

Правила вредновања

Члан 36.

Вредновање обухвата све послове које обавља судија, односно председник суда, при чему се нарочито узимају у обзир услови рада.

Вредновање се врши на основу јавно објављених, објективних, јединствених и свеобухватних критеријума који се заснивају на квалитативним, као и на квантитативним показатељима.

Вредновање рада судије врши се на основу следећих основних критеријума: стручно знање и способност његове примене; способност аналитичког мишљења и решавања правног питања; способност за доношење одлуке у примереном року; вештина расправљања и саслушавања; способност усменог и писменог изражавања и аргументовања; способност организовања судијског посла; способност обављања задатка руководећег места, ако је судија именован на такво место; преузимање додатног посла и задужења.

Критеријуми и показатељи за вредновање, начин и поступак вредновања рада судије, односно председника суда ближе се уређују актом Високог савета судства.

Поступак вредновања

Члан 37.

Поступак вредновања се заснива на принципима правичности и једнакости, уз учешће судије односно председника суда чији се рад вреднује.

У поступку вредновања судији, односно председнику суда чији се рад вреднује обезбеђује се непосредан приступ извору података за вредновање, правом на самопроцену рада, правом да се изјасни о предлогу одлуке о вредновању и правом на правни лек против одлуке о вредновању.

Комисија надлежна за вредновање

Члан 38.

Комисија Високог савета судства вреднује рад судије и председника суда.

Комисија је састављена од по три члана из реда судија, при чему судија суда вишег степена вреднује рад судије и председника суда нижег степена.

Члан комисије из става 1. овог члана дужан је да заврши обуку за спровођење вредновања рада судије, која је прописана актом Високог савета судства.

Против одлуке о вредновању рада судије и председника суда може се изјавити жалба комисији од три члана коју именује Високи савет судства из реда судија Врховног суда у року од 15 дана од дана достављања одлуке.

Против одлуке комисије из става 4. овог члана може се покренути управни спор.

Начин рада комисија из ст. 1. и 4. овог члана уређује се актом Високог савета судства.

Период за који се врши вредновање

Члан 39.

Рад судије, односно председника суда, редовно се вреднује једном у пет година.

Изузетно од става 1. овог члана, на основу одлуке Високог савета судства, рад судије и председника суда може бити и ванредно вреднован.

Одлука о вредновању рада

Члан 40.

Одлука о вредновању рада доноси се на основу свеобухватне анализе и процене способности и резултата рада судије, односно председника суда, према критеријуму и показатељу прописаним овим законом и актом Високог савета судства из члана 36. став 4. овог закона.

Одлука о вредновању рада судије, односно председника суда мора бити образложена.

Рад судије, односно председника суда вреднује се са: „изванредно врши судијску функцију”, „успешно врши судијску функцију”, „задовољавајуће врши судијску функцију”, „незадовољавајуће врши судијску функцију”.

Одлука о вредновању се уписује у лични лист судије, односно председника суда.

Одлука о вредновању представља основ за избор и обавезну обуку судије, односно председника суда.

6. Материјални положај судије

Основна плата

Члан 41.

Судија има право на плату судије суда за који је изабран.

Плата судије одређује се на основу основне плате.

Основна плата одређује се множењем коефицијената за обрачун и исплату плата са основицом за обрачун и исплату плате.

Основица за обрачун и исплату плате судије утврђује се Законом о буџету.⁸ⁱ

⁸ Предлог Радне групе је да у ставу четири, уместо тачке треба да стоји следећи наставак реченице: и не може бити мања од износа просечне нето зараде запосленог у Републици Србији према последњем објављеном податку органа

надлежног за послове статистике пре утврђивања предлога буџета за наредну годину.

Према прорачуну Радне групе, извршеном уз помоћ Високог савета судства, ово би повећање плата за судије износило 2,02% у односу на укупан буџет Србије за 2022. годину, односно 2,47% у односу на буџет опредељен за правосуђе, судове и тужилаштва за 2022. годину.

Предлог Радне групе, чији су чланови у потпуности свесни кризне друштвене ситуације у Европи и свету, која се логично прелива и на стање у Србији, почива на следећа два аргумента:

Први је да готово две деценије у судству Србије „тиња“ недостатак „подмлатка“ и да за неколико година неће имати ко да суди, јер се драстично смањује „база“ из које је могуће извршити избор судија. Наиме, просечна старост судија у Србији је преко 52 године. Од укупно 2.508 судија који су ефективно обављали судијску функцију током 2021. године, до 60 година их је било 1.027 судија, а њих 554 је старије од 60 година. Таква старосна структура судија за последицу има то да у наредних неколико година у пензију одлази више од петине судија, односно да најдаље за 8 година у пензију одлази 63% од свих данашњих судија. То значи да ће у изузетно кратком временском периоду бити потребно изабрати практично исто толико младих судија. За судије се у највећој мери бирају судијски помоћници и, од скора, свршени полазници Правосудне академије. Број судијских помоћника и приправника требало би да оговара броју судија (с тим да укупан број судијских помоћника не буде већи од 2/3, а број судијских приправника од 1/3 у односу на укупан број судија). Међутим, према Годишњем извештају о раду судова за 2021. годину, у судству има свега 1661 судијски помоћник, од којих је јасно да неће (и да не треба) сви да буду изабрани за судије. Тај број судијских помоћника, уз још само 10 приправника колико их је тренутно у судском систему и 152 кандидата који су завршили иницијалну обуку у Правосудној академији недовољна су база из које би требало да се врши селекција најквалитетнијих кандидата (а и да функционише судство, успут буди речено) и у врло кратком временском периоду бира велики број судија.

Други, веома важан податак, јесте да од 47 држава чланица Савета Европе, према СЕПЕЖ Извештају, судије у Србији имају најмању плату, не рачунајући Молдавију и Казахстан. Подаци о томе дати су на крају текста.

Стога постоји горућа неопходност да буду предузете хитне системске мере, којима ће се судство учинити привлачним младим и квалитетним правницима, тако да они могу да рачунају да им њихов рад у судству обезбеђује перспективу и могућност да реше своје финансијске, стамбене и остале породичне потребе, односно да се побољша материјални положај запослених у судству, како би Србија за будуће располагала судијским кадром што вишег квалитета.

Коефицијент за обрачун и исплату плате одређује се тиме што се сваки судија разврстава у једну од шест платних група.

Основна плата, према овом закону, јесте вредност у коју се не урачунава проценат за вредновање минулог рада.

Судија не може да уз плату прима и пензију остварену у складу са посебним прописом.

Платне групе судија

Члан 42.

Судија се разврстава у једну од шест платних група, која је изражена у коефицијенту.

У првој платној групи је судија прекршајног суда.

У другој платној групи је судија основног суда.

У трећој платној групи је судија привредног, вишег и Прекршајног апелационог суда.

У четвртој платној групи је судија Привредног апелационог, апелационог суда и Управног суда.

У петој платној групи је судија Врховног суда.

У шестој платној групи је председник Врховног суда.

Коефицијенти

Члан 43.

Прва платна група има коефицијент 2,50.

Друга платна група има коефицијент 3,00.

Трећа платна група има коефицијент 3,50.

Четврта платна група има коефицијент 4,00.

Пета платна група има коефицијент 5,00.

Шеста платна група има коефицијент 6,00.

Основна плата председника суда

Члан 44.

Основна плата председника суда се одређује тако што се плата судије тог суда увећава за:

- 10%, у суду до 20 судија;
- 15%, у суду до 40 судија;
- 20% у суду до 60 судија;
- 25% у суду до 80 судија;
- 30% у суду преко 80 судија.

Одредба става 1. овог члана се не примењује на председника Врховног суда.

Плата судије који је трајно премештен, или привремено упућен у други суд, односно упућен у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију или међународну организацију у области правосуђа

Члан 45.

Судија који је трајно премештенили привремено упућен у други суд, односно упућен у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију или међународну организацију у области правосуђа има право⁹ на основну плату судије суда из ког је трајно премештен, привремено упућен или упућен, а ако је за судију то повољније има правона основну плату у суду, Високом савету судства, министарству надлежном за правосуђе, Правосудној академији или међународној организацији у области правосуђа у које је трајно премештен, привремено упућен или упућен.

Увећање основне плате судије

Члан 46.

Основна плата судије који врши функцију у суду у коме је непопуњено више од 10% судијских места може се увећати од 10% до 50%, сразмерно броју непопуњених места.

Као непопуњено судијско место сматра се и место судије који је привремено ослобођен вршење судијске функције, односно којем мирује судијска функција, због избора, именовања, привременог упућивања у други суд, односно упућивања у Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе, Правосудну академију или међународну организацију.

Основна плата судије који поступа у предмету кривичног дела са елементом организованог криминала и ратног злочина, може се увећати до 100%.¹⁰

⁹ Предлог Радне групе јесте да на овом месту буде унета једна од материјалних гаранција независности судства садржана у члану 147. став 4. Устава: *да задржи плату коју је имао у суду из којег је премештен или упућен, ако је она повољнија по њега, односно...* Будући да су и Радна група, а и Министарство правде коначно, у све законе, на одговарајућа места, унели и уставне одредбе, нејасно је због чега се инсистира на томе да ова уставна одредба не буде унета.

¹⁰ Радна група је имала два предлога у вези са овим чланом који се односи на увећање плате.

Први је везан за садашњи став трећи, и односи се на то да се плата може увећати не до 100%, како је сад прописано, већ до: 50%.

Други се односи на предлог Радне групе који је садржан у ставу који је избрисан, а који би требало да стоји иза садашњег става трећег овог члана и гласи:

Судији из прве, друге и треће платне групе, који обавља функцију у суду за који је изабран најмање 10 година, ако је његов рад вреднован највишом оценом, може се увећати плата до 20%, осим судији из става 3. овог члана.

Одлуку о увећању основне плате из ст. 1. и 3. овог члана доноси Високи савет судства.

Основна плата заменика председника суда увећава се за 50% увећања из члана 44. став 1. овог закона.

Накнаде плате

Члан 47.

Судија има право на накнаду плате за време одсуствовања са рада и на накнаду трошкова у случају прописаном законом или другим прописом, као и право на накнаду за неискоришћени годишњи одмор, под истим условима и у истом обиму права као и остали запослени у суду.

11

III. ИЗБОР СУДИЈЕ

1. Услови за избор

Општи услови за избор

Члан 48.

За судију може бити изабран држављанин Републике Србије који испуњава опште услове за рад у државном органу, који је завршио правни факултет, положио правосудни испит и који је стручан, оспособљен и достојан за вршење судијске функције.

Потребно радно искуство

Члан 49.

После положеног правосудног испита потребно је радно искуство у правној струци:

- 1) две године за судију прекршајног суда;
- 2) три године за судију основног суда;
- 3) шест година за судију вишег суда, привредног суда и Прекршајног апелационог суда;
- 4) десет година за судију апелационог суда, Привредног апелационог суда и Управног суда;
- 5) дванаест година за судију Врховног касационог суда.

¹¹ Избрисан је предлог Радне групе да се овим законом уреде и пензије судија на начин који гласи:

Пензија судије који се у тренутку остваривања права на пензију налази на судијској функцији непрекидно 20 година, једнака је његовој последњој основној плати (алтернативно 80%), с тим што не може бити виша од највише пензије у Републици Србији, утврђене у складу са посебним законом, као и да се, с тим у вези, уреди и инвалидска пензија судија.

Остали услови за избор

Члан 50.

Остали услови за избор судије су стручност, оспособљеност и достојност.

Стручност подразумева поседовање теоријског и практичног знања потребног за обављање судијске функције.

Оспособљеност подразумева вештине које омогућавају ефикасну примену специфичних правничких знања у решавању судских предмета.

Достојност подразумева моралне особине које судија треба да поседује и понашање у складу са тим особинама.

Моралне особине које судија треба да поседује су: поштење, савесност, правичност, достојанственост, истрајност и узорност, а понашање у складу са тим особинама подразумева чување угледа судије и суда у служби и изван ње, свест о друштвеној одговорности, одржавање независности и непристрасности, поузданости и достојанства у служби и изван ње и преузимање одговорности за унутрашњу организацију и позитивну слику о судству у јавности.

Показатеље за оцену стручности, оспособљености и достојности прописује Високи савет судства, у складу са законом.

Утврђивање стручности и оспособљености кандидата за судију који се први пут бира на судијску функцију

Члан 51.

Стручност и оспособљеност кандидата за судију који се први пут бира на судијску функцију проверава се на испиту који организује Високи савет судства.

Успех на испиту изражава се оценама од 1 до 5.

Кандидат за судију који се први пут бира на судијску функцију у основном или прекршајном суду и који је завршио почетну обуку на Правосудној академији није дужан да полаже испит који организује Високи савет судства, већ се њему као мерило стручности и оспособљености узима завршна оцена на почетној обуци на Правосудној академији.

Високи савет судства прописује програм и начин полагања испита на коме се оцењује стручност и оспособљеност кандидата за судију.

Забрана дискриминације

Члан 52.

Приликом избора и предлагања за избор судије забрањена је дискриминација по било ком основу.

При избору и предлагању за избор судије води се рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености припадника националних мањина и познавању стручне правне терминологије на језику националне мањине, који је у службеној употреби у суду.

2. Поступак за избор

Објављивање јавног конкурса за избор судије

Члан 53.

Јавни конкурс за избор судије објављује Високи савет судства.

Јавни конкурс се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”, средству јавног обавештавања које покрива територију Републике Србије и на интернет страници Високог савета судства.

Подношење пријаве

Члан 54.

Пријава за избор подноси се Високом савету судства, у року од 15 дана од дана објављивања јавног конкурса у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Уз пријаву подносе се и докази о испуњавању услова за избор.

Високи савет судства одлуком образује трочлану комисију која утврђује благовременост, дозвољеност и потпуност поднете пријаве.

Неблаговремену, недозвољену и непотпуну пријаву комисија одбацује решењем.

Против решења из става 3. овог члана дозвољен је приговор Високом савету судства у року од три дана од дана достављања решења. Благовремену, дозвољену и потпуну пријаву комисија доставља Високом савету судства на даљи поступак.

Прибављање података и мишљења

Члан 55.

Високи савет судства прибавља податке и мишљење о стручности, оспособљености и достојности кандидата.

Подаци и мишљење прибављају се од органа и организације у којима је кандидат радио у правној струци.

За кандидата који је радио у суду подаци се прибављају из личног листа кандидата, а обавезно се прибавља мишљење седнице свих судија суда у коме је радио кандидат.

За кандидата из реда судија поред података и мишљења из става 3. овог члана прибавља се и мишљење седнице свих судија непосредно вишег суда.

За кандидата из реда судија узима се у обзир оцена добијене у поступку вредновања рада.

Приликом избора кандидата из реда судија могу се узети у обзир и друге активности од значаја за обављање судијске функције.

За кандидата који ради као судијски помоћник обавезно се прибавља оцена рада.

За кандидата који раније није вршио судијску функцију, Високи савет судства посебно цени и врсту посла које је обављао после положеног правосудног испита.

Пре избора кандидат има право увида у целокупну документацију и мишљења која су основ за одлуку о избору кандидата.

Разговор са кандидатом

Члан 56.

Пре доношења одлуке о избору, Високи савет судства обавља разговор са кандидатом, који има за циљ да утврди вештину комуникације, спремност за обављање судијске функције и професионални интегритет кандидата.

Разговор из става 1. овог члана спроводи се и вреднује у складу са актом Високог савета судства којим се ближе уређује поступак избора кандидата.

Јавност рада

члан 57.

У поступку за избор судије обезбеђује се јавност рада, која се ближе уређује актом Високог савета судства.

Ранг листа кандидата

Члан 58.

Високи савет судства саставља ранг листу кандидата за избор судије на основу оцене стручности, оспособљености и достојности кандидата.

Ранг листа из става 1. овог члана објављује се на интернет страници Високог савета судства.

Одлука о избору на судијску функцију

Члан 59.

Високи савет судства доноси одлуку о избору на судијску функцију, која мора бити образложена.

Одлука из става 1. овог члана са образложењем објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страници Високог савета судства.

Право жалбе Уставном суду против одлуке о избору на судијску функцију

Члан 60.

Против одлуке о избору на судијску функцију кандидат може изјавити жалбу Уставном суду у року од 15 дана од дана објављивања одлуке у „Службеном гласнику Републике Србије”, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Уставни суд је дужан да одлуку по жалби Уставном суду донесе у року од 30 дана од дана истека рока за изјављивање жалбе Уставном суду.

Уставни суд може одбити жалбу уставном суду као неосновану и потврдити одлуку о избору на судијску функцију или усвојити жалбу Уставном суду и поништити одлуку о избору на судијску функцију.

Одлука из става 1. овог члана са образложењем објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.¹²

¹² Предлог Радне групе је да у овом случају неизабраном кандидату треба омогућити право на тужбу Управном суду.

Овакав предлог Радне групе почива на томе што је самим Уставом (члан 198. став 2) прописано право на преиспитивање законитости коначних појединачних аката државних органа којима се одлучује о праву, обавези или на закону заснованом интересу, ако у одређеном случају законом није предвиђена другачија судска заштита.

С тим у вези, сваки неизабрани кандидат или судија би у оваквом случају, све и да то није законом прописано, већ на основу самог Устава био овлашћен да затражи судску заштиту од Управног суда. Ово стога што је Уставом прописано да *свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о*

3. Заклетва судије и ступање на функцију

Полагање заклетве

Члан 61.

Пре ступања на функцију, судија полаже заклетву пред председником Врховног суда и председником Народне скупштине.¹³

његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу (члан 36. став 2), као и да законитост коначних појединачних аката којима се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу подлеже преиспитивању пред судом у управном спору, ако у одређеном случају није предвиђена другачија судска заштита (члан 198. став 2). То значи да би и против одлуке Високог савета судства о избору, нарочито имајући у виду да њоме, супротно Уставу, није предвиђена судска заштита (што би неминовно водило ништењу те одлуке) била дозвољена судска заштита у управном спору, односно била би дозвољена тужба Управном суду.

Важно је напоменути какве би све разноврсне и бројне, а у сваком случају – штетне, последице могле наступити ништењем одлуке о избору. Примера ради, могло би се десити да неизабрани кандидат (било онај који није радио у судству или судија) изјави и жалбу Уставном суду, у складу са овим законом, и тужбу Управном суду, у складу са Уставом, и да добије две различите одлуке – једну, којом Уставни суд потврђује одлуку Високог савета судства о избору судије, а другу којом Управни суд ништи исту ту одлуку (макар и само због тога што она не садржи поуку о праву на судску заштиту). У таквом случају, изабраном судији, дакле и оном који је напредовао (зато што се сматрало да је управо он бољи од других кандидата и да заслужије да напредује), престаје и судијска функција и радни однос (дакле, један одличан судија бива кажњен останком без посла). Посао би изгубио и кандидат који није био судија, а чији се избор ништи.

Због тога је требало да и овим законом, против одлуке о избору буде прописана јасна одредба о праву на судску заштиту у управном спору пред Управним судом.

Коначно, то што је у овом случају омогућено специфично правно средство – жалба Уставном суду, не значи и да је обезбеђена судска заштита, у смислу члана 198. став 2. Устава, јер Уставни суд није део судског система.

Осим тога, иако је прописан рок Уставном суду за поступање по овом правном средству, постоји основана бојазан да то правно средство, с обзиром на дугогодишње нерешено оптерећење Уставног суда, неће бити делотворно.

¹³ Став Радне групе је да се заклетва полаже пред Народном скупштином.

Уставно начело поделе власти не значи да законодавна, извршна и судска власт не комуницирају и да су потпуно одвојене. У демократској правној држави ниједна од три државне власти не делује у сопственом интересу, већ у интересу народа као

Судија који је изабран на судијску функцију у други суд не полаже поново заклетву.

Текст заклетве

Члан 62.

Заклетва судије гласи: „Заклињем се својом чашћу да ћу своју функцију вршити верно Уставу и закону, по најбољем знању и умећу и служити само истини и правди”.

Ступање на функцију

Члан 63.

Судија који је изабран ступа на функцију на свечаној седници свих судија у суду за који је изабран.

Ступањем на функцију судији престаје ранија функција у другом суду.¹⁴

Судија суда вишег степена који је изабран за председника суда нижег степена може да се после престанка функције председника суда врати на функцију судије суда вишег степена.

целине, на основу закона и у оквиру ограничења прописаних законом. То што је одлукама Народне скупштине (о усвајању акта о промени Устава) и грађана (на референдуму) избор судија и председника судова измештен из Народне скупштине и пренет у надлежност Високом савету не значи, и не треба да значи, да је прекинута свака веза Народне скупштине, као представника народа, и судства.

Пре свега, она није прекинута ни у формалном смислу јер, од 11 чланова Високог савета судства, четири бира Народна скупштина. Осим тога, Народна скупштина доноси законе којим се уређује положај судија и судова и њихово функционисање, а нарочито питања у вези са статусом Високог савета судства, избором његових чланова и начином њиховог функционисања. Такође, судски поступци се воде у складу са процесним правилима која је одредила Народна скупштина процесним законима, као што се и судске одлуке доносе применом законских материјалних правила која је исто тако донела Народна скупштина. Дакле, веза Народне скупштине и судства и даље постоји и постојаће, и Радна група сматра да она треба да буде симболизована и у чину полагања заклетве пред Народном скупштином, коју би полагале судије које су на судијску функцију први пут изабране.

¹⁴ Предлог Радне групе је да се на судијску функцију ступа тек по правноснажности одлуке Високог савета судства о избору, јер би се онда избегла могућност настанка ситуација описаних у фусноти 12. За случај да се одређује други тренутак за ступање на судијску функцију, неопходно је да закон регулише ситуације које могу настати ништењем одлуке о избору.

Кад се сматра да судија није изабран

Члан 64.

Сматра се да судија није изабран ако без оправданог разлога не ступи на функцију у року од 30 дана од истека рока из члана 60. став 1. овог закона, односно од дана објављивања одлуке Уставног суда којом се одбија жалба Уставом суду на одлуку о избору на судијску функцију.

Одлуку у случају из става 1. овог члана доноси Високи савет судства на предлог председника суда.

Против одлуке Високог савета судства из става 2. овог члана судија може изјавити жалбу Уставном суду у року од 30 дана од дана достављања одлуке, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Уставни суд својом одлуком може одбити жалбу Уставном суду као неосновану или усвојити жалбу Уставном суду и поништити одлуку Високог савета судства.

IV. ПРЕСТАНАК СУДИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ

1. Разлози за престанак судијске функције

Члан 65.

Судијска функција престаје на захтев судије, кад судија наврши радни век, ако трајно изгуби радну способност за вршење судијске функције, ако му престане држављанство Републике Србије или ако буде разрешен.

Престанак судијске функције на захтев судије

Члан 66.

Судија који жели да му судијска функција престане подноси писмени захтев Високом савету судства.

Захтев може бити повучен док функција судији не престане одлуком Високог савета судства или истеком рока предвиђеног овим законом.

Ако о захтеву за престанак судијске функције није одлучено у року од 30 дана од дана подношења захтева, сматра се да је судијска функција престала истеком рока од 30 дана од дана подношења захтева.

У осталим случајевима судијска функција престаје даном који Високи савет судства наводи у својој одлуци.

Ако судија после покренутог поступка за разрешење поднесе захтев за престанак судијске функције, захтев се не разматра до окончања поступка за разрешење.

Навршење радног века

Члан 67.

Судији престаје функција кад наврши радни век, по сили закона.

Радни век судије навршава се кад судија наврши 65 година живота, изузев судије Врховног суда који може обављати судијску функцију до навршења 67 година живота.

Трајни губитак радне способности за обављање судијске функције

Члан 68.

Судији престаје судијска функција ако се на основу мишљења стручне комисије надлежног органа утврди да је због здравственог стања трајно изгубио радну способност за вршење судијске функције.

Одлуку за упућивање на обавезан здравствени преглед ради оцене радне способности судије доноси Високи савет судства по службеној дужности или на предлог председника суда, председника непосредно вишег суда и самог судије.

2. Разрешење судије

Разлози за разрешење судије

Члан 69.

Судија се разрешава ако је правоснажно осуђен за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци или ако је у дисциплинском поступку утврђено да је учинио тежак дисциплински прекршај који, према оцени Високог савета судства озбиљно штети угледу судијске функције или поверењу јавности у судове.

Надлежност и покретање поступка за утврђивање разлога за разрешење судије

Члан 70.

Високи савет судства покреће и води поступак за утврђивање разлога за разрешење судије по службеној дужности или на предлог председника суда.

Председник првостепеног суда пред којим је вођен кривични поступак против судије, дужан је да без одлагања достави Високом савету судства и председнику суда у којем судија врши судијску функцију осуђујућу правоснажну пресуду.

Поступак за утврђивање разлога за разрешење судије пред Високим саветом судства

Члан 71.

Високи савет судства утврђује чињенице и одлучује у поступку за утврђивање разлога за разрешење судије који је затворен за јавност.

Високи савет судства дужан је да спроведе поступак и донесе одлуку у року од 30 дана од дана ~~доншења~~ **достављања** акта којим се поступак за разрешење покреће.

Одлука Високог савета судства којом се утврђује разлог за разрешење судије мора бити образложена.

Положај судије у поступку за утврђивање разлога за разрешење судије

Члан 72.

Судија има право да одмах буде обавештен о разлозима за покретање поступка, да се упозна с предметом, пратећом документацијом и током поступка и да сам или преко заступника пружи објашњења и доказе за своје наводе.

Судија има право да своје наводе усмено изложи пред Високим саветом судства.

3. Одлука о престанку судијске функције

Надлежност за доношење одлуке

Члан 73.

Одлуку о престанку судијске функције доноси Високи савет судства, после спроведеног поступка у којем утврђује разлог за престанак судијске функције.

Поступак из става 1. овог члана покреће и води Високи савет судства по службеној дужности.

Судијска функција престаје оног дана који Високи савет судства наведе у својој одлуци, изузев у случају из члана 66. став 3. и члана 67. овог закона.

Одлука о престанку судијске функције, објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страници Високог савета судства.

Жалба Уставном суду на одлуку о престанку судијске функције

Члан 74.

Против одлуке Високог савета судства о престанку судијске функције, судија може изјавити жалбу Уставном суду, у року од 30 дана од дана достављања одлуке, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Уставни суд својом одлуком може одбити жалбу или усвојити жалбу и поништити одлуку о престанку судијске функције.

Одлука Уставног суда је коначна и објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

V. ПРЕДСЕДНИК СУДА

Услови за избор председника суда

Члан 75.

За председника суда може бити изабран судија који¹⁵ врши судијску функцију у суду истог степена или је судија суда вишег степена и који има изражену

¹⁵ Предлог Радне групе је био да за председника суда може да конкурише судија који судијску функцију врши најмање шест година.

По избору, судије треба да се сконцентришу на тај сложени посао, да суде и да се усавршавају у својим вештинама и правном знању, обезбеђујући тако све предвидивију и квалитетнију правну заштиту људских права и правног поретка. Председник суда ради другачији посао. Он јесте први међу једнакима, али је и одговоран за рад суда и стога треба да има довољно знања о томе како функционише не само појединачни судија и суд, као систем за себе, већ и целокупно судство као систем, а то знање не произлази из младости или кратког судијског стажа, већ из знања, вештина и понајвише из искуства. И поступања појединаца запослених у суду и организовање несметаног и благовременог функционисања суда и распоређивање запослених у мале (у већим судовима и у велике) судске системе, какви су судске писарнице, судска одељења или судска већа, захтева добро познавање људи и

способност за руковођење и организацију послова у суду, у складу са критеријумима које доноси Високи савет судства.

Поступак за избор председника суда

Члан 76.

Председника суда бира Високи савет судства.

Високи савет судства објављује јавни конкурс за избор председника суда најкасније три месеца пре истека мандата на који је изабран председник суда, односно најкасније у року од 15 дана од дана доношења одлуке о престанку функције председника суда због престанка судијске функције, због избора за судију другог суда, на лични захтев, због укидања суда или због разрешења са функције председника суда.

Пре доношења одлуке о избору, Високи савет судства обавља разговор са пријављеним кандидатом.

Пре одлуке о избору председника суда, Високи савет судства узима у обзир оцену добијену у поступку вредновања рада, предложени програм унапређења рада суда од стране кандидата, оцену добијену на разговору и прибавља мишљење о пријављеном кандидату од седнице свих судија суда за који се врши избор председника.

Одлука Високог савета судства о избору председника суда мора бити образложена и објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”, као и на интернет страници Високог савета судства.

У поступку за избор председника суда обезбеђује се јавност рада, која се ближе уређује актом Високог савета судства.

Вршење судијске функције председника суда

Члан 77.

Судија који је изабран за председника суда врши и судијску функцију у том суду.

Трајање функције председника суда

Члан 78.

Председник суда бира се на пет година без могућности поновног избора за председника истог суда.

Време на које је председник суда изабран тече од дана ступања на функцију.

њихове психологије, а таква знања и вештине такође се стичу првенствено искуством.

Одступањем од оваквог предлога, шаље се знак да свако може да буде „шеф“, да су за то небитни рад и искуство, већ неки други, непрописани, па тиме произвољни, услови, чине се прекоредно, незаслужено и неправично кораци који одударују од логичних, доброуспостављених и устаљених правила и разграђује један важан, сложен и високо професионалан систем какав је судски.

Вршилац функције председника суда

Члан 79.

Кад председнику суда престане функција, Високи савет судства поставља судију који врши функцију председника суда, док нови председник суда не ступи на функцију, а најдуже на једну годину.¹⁶

Председник суда којем је престала функција због истека мандата може бити постављен за вршиоца функције председника суда.

Исто лице не може бити поново постављено за вршиоца функције председника истог суда.

Судију који врши функцију председника Врховног суда поставља Високи савет судства по прибављеном мишљењу Опште седнице Врховног суда.

Престанак функције председника суда

Члан 80.

Председнику суда престаје функција престанком судијске функције, избором за судију другог суда, на лични захтев, због укидања суда, истеком мандата и разрешењем са функције председника суда.

Одлуку о престанку функције председника суда доноси Високи савет судства.

Кад председнику суда престане функција, Високи савет судства је дужан да без одлагања спроведе поступак избора председника суда.

Разлози за разрешење председника суда

¹⁶ Трајање мандата председника суда прописано је законом, одлуке о избору председника суда се објављују у „Службеном гласнику РС“ и евидентирају у за то надлежним службама суда и Високог савета судства, па је јасно кад ком председнику суда почиње и кад му се завршава мандат, и не представља проблем планирати унапред, и одређено време пре истека мандата дотадашњег председника суда, расписати конкурс за избор новог председника суда.

Сада, кад се председник суда више не бира у Народној скупштини, већ га бира малобројнији Високи савет судства, тело које је по природи ствари у стању да реагује брже и у одговарајућим роковима, дакле правовремено, нема потребе за честим постављањем вршиоца функције (јер ће потреба за вршиоцем функције председника суда постојојати најчешће услед оставке, озбиљне здравствене спречености за рад или смрти дотадашњег председника суда, што није чест случај), а нарочито нема потребе да тај мандат буде дужи од шест месеци.

Продужавање мандата вршиоцу функције није добро, јер вршилац функције ради у стању неизвесности и стога може бити спреман на поступке које иначе, да је сигуран у свој статус, не би чинио.

Стога нису јасни разлози због којих се одступило од предлога Радне групе да мандат вршиоца функције председника суда траје најдуже до шест месеци.

Члан 81.

Председник суда разрешава се због тежег кршења обавезе установљене прописом за обављање посла судске управе, нарушавања начела независности судије, поступања супротно пропису о расподели предмета, одступања од прописа којим се уређује годишњи распоред послова, тешког дисциплинског прекршаја у вршењу функције председника суда или нестручног вршења функције председника суда.

Сматра се да председник суда нестручно обавља функцију председника суда ако, сходно критеријумима и мерилима за вредновање рада председника судова, његов рад буде вреднован оценом „не задовољавајуће врши функцију председника суда”.

Поступак за утврђивање разлога за разрешење председника суда

Члан 82.

Свако лице може поднети иницијативу за разрешење председника суда.

Поступак за утврђивање разлога за разрешење председника суда покреће и води Високи савет судства.

Поступак за утврђивање разлога за разрешење председника суда покреће се по предлогу председника непосредно вишег суда, седнице свих судија суда чији је председник, органа који врши назор над радом суда, органа надлежног за вредновање рада председника суда и Дисциплинске комисије.

Одлука о разрешењу председника суда

Члан 83.

Одлуку о разрешењу председника суда доноси Високи савет судства, после спроведеног поступка у коме су утврђени разлози за разрешење.

Председник суда има право да одмах буде обавештен о разлогу за покретање поступка, да се упозна са предметом, пратећом документацијом и током поступка и да сам или преко пуномоћника пружи објашњење и доказе за своје наводе.

Председник суда има право да своје наводе усмено изложи пред Високим саветом судства.

Против одлуке Високог савета судства о разрешењу, председник суда може изјавити жалбу Уставном суду, у року од 30 дана од дана пријема одлуке, која искључује право на подношење уставне жалбе.

Положај по престанку функције председника суда

Члан 84.

Председник суда који не буде поново изабран, који се разреши са те функције или му функција председника суда престане на лични захтев, наставља да обавља судијску функцију коју обавља пре избора.

Председник Врховног суда

Члан 85.

Председника Врховног суда, међу судијама тог суда, по прибављеном мишљењу Опште седнице Врховног суда, бира Високи савет судства.

Кандидат за председника Врховног суда, уз пријаву на јавни конкурс за избор, доставља и програм унапређења рада судова у Републици Србији, који се објављује на интернет страници Високог савета судства, заједно са подацима из радне биографије кандидата.

Председник Врховног суда бира се на период од пет година и не може бити поново биран за председника Врховног суда.

Председник Врховног суда полаже заклетву пред Високим саветом судства и Народном скупштином.

Председнику Врховног суда престаје функција пре истека времена на које је изабран на лични захтев, престанком судијске функције или разрешењем из законом прописаног разлога за разрешење председника суда.

Одлуку о престанку функције председника Врховног суда, доноси Високи савет судства.

Поступак за разрешење председника Врховног суда покреће Високи савет судства по службеној дужности или на предлог Опште седнице Врховног суда.

Поступак за разрешење председника Врховног суда води Високи савет судства.

Примена одредаба о судијама на председника суда

Члан 86.

Одредбе овог закона о избору и разрешењу судије, сходно се примењују и на избор и разрешење председника суда.

Одредбе овог закона о избору и разрешењу председника суда, сходно се примењују и на избор и разрешење председника Врховног суда.

Остале одредбе овог закона, које се односе на судије, примењују се и на председника суда.

VI. ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ О СУДИЈИ ПОРОТНИКУ

Услови за избор и трајање функције

Члан 87.

За судију поротника може бити изабран пунолетни држављанин Републике Србије који је достојан функције судије поротника.

Судија поротник не може бити члан политичке странке, нити политички деловати на други начин.

Приликом избора води се рачуна о полу, старости, занимању и друштвеном положају кандидата, о знању, стручности и склоности ка појединој врсти судске ствари.

Судија поротник бира се на пет година и може бити поново изабран.

Поступак избора

Члан 88.

Судију поротника бира Високи савет судства, на предлог министра надлежног за правосуђе, на основу јавног конкурса, који објављује и спроводи министарство надлежно за правосуђе.

Јавни конкурс из става 1. овог члана објављује се и спроводи сходном применом одредаба овог закона које уређују избор судија.

Пре избора Високи савет судства прибавља мишљење суда за који се бира судија поротник.

За судију поротника може бити бирано пунолетно лице које, у тренутку избора има мање од 70 година живота.

Заклетва

Члан 89.

Судија поротник полаже заклетву пред председником суда за који је изабран.

Заклетва гласи: „Заклињем се својом чашћу да ћу своју функцију вршити верно Уставу и закону, савесно, предано и непристрасно”.

Удаљење са функције судије поротника

Члан 90.

Председник суда удаљава судију поротника са функције ако је против њега покренут поступак за кривично дело због кога може бити разрешен или поступак за разрешење.

Удаљење траје до окончања поступка.

Нespoјивост функције судије поротника са другом функцијом, послом или приватним интересом

Члан 91.

Судија поротник не може бити адвокат ни пружати правну услугу и стручни савет уз накнаду.

Са функцијом судије поротника неспојиви су и друга функција, посао или приватни интерес који су супротни достојанству и независности судије или штетни по углед суда.

Престанак функције судије поротника

Члан 92.

Функција судије поротника престаје ако буде укинут суд у коме обавља функцију, разрешењем и истеком мандата.

Функција судије поротника не престаје због навршења радног века.

Поступак у коме се утврђују разлози за престанак функције судије поротника покреће се на основу предлога председника суда, председника непосредно вишег суда, председника Врховног суда и министра надлежног за правосуђе.

Поступак покреће, води и одлуку доноси Високи савет судства.

Накнада и награда судије поротника

Члан 93.

Судија поротник има право на накнаду трошкова насталих на функцији, накнаду за изгубљену зараду и право на награду.

Услове и висину накнаде и награде прописује Високи савет судства.

Сходна примена одредаба о судијама

Члан 94.

На судије поротнике сходно се примењују одредбе овог закона о судијама.

VII. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ СУДИЈА

Сврха дисциплинске одговорности

Члан 95.

Судија и председник суда подлежу дисциплинској одговорности.

Сврха дисциплинске одговорности је да се судија упозори или санкционише, без угрожавања судске независности, због непримереног понашања или пропуста у раду који угрожава ауторитет и непристрасност суда, а у циљу одржавања поверења јавности у судство.

Дисциплински прекршај

Члан 96.

Дисциплински прекршај је несавесно вршење судијске функције или понашање судије недостојно судијске функције, који је прописан овим законом.

Несавесно вршење судијске функције и функције председника суда је поступање које је супротно прописаним обавезама и забранама у вршењу функције или у вези са вршењем функције.

Понашање недостојно судијске функције представља понашање судије и председника суда у вршењу функције и изван вршења функције којим се нарушава углед суда и поверење грађана у судство.

Врсте дисциплинских прекршаја

Члан 97.

Дисциплински прекршаји су:

- 1) повреда начела непристрасности;
- 2) пропуштање судије да тражи изузеће у предметима у којима постоји очигледан разлог за изузеће, односно искључење предвиђен законом;
- 3) неоправдано кашњење у изради одлука;
- 4) узимање предмета у рад редом који неоправдано одступа од реда којим су примљени;
- 5) неоправдано незаказивање рочишта или претреса;

- б) учестало кашњење на заказано рочиште или претрес;
- 7) неоправдано одуговлачење поступка;
- 8) неоправдано непоштовање рока за поступање суда који је прописан законом којим се уређује одређени судски поступак;¹⁷

¹⁷ Дисциплински прекршај судије из тачке 8. члана 97. став 1. Закона о судијама (*неоправдано непоштовање рока за поступање суда који је прописан законом којим се уређује одређени судски поступак*) додат је мимо предлога Радне групе.

Таква норма је у супротности са чланом 96. став 1. овог нацрта, као и важећег закона, према коме се дисциплински прекршај прописује само Законом о судијама, као и са Уставом којим је прокламовано да је правни поредак јединствен.

Прописивањем овог прекршаја омогућава се да се дисциплински прекршаји уводе „на мала врата“ другим законима, прописивањем (тим другим законима) рокова за поступање судија. Несумњиво је да би свако желео, па и саме судије, да судије (могу да) поступају у најкраћим роковима приликом спровођења судских радњи и окончања спорова. Због тога законодавац често подлеже искушењу и пробегава прописивању обавезу судија законом да поступају у кратким и још краћим роковима, као наоко логичном и ефикасном решењу.

Нажалост, у условима у којима судије имају више стотина, па и неколико хиљада предмета у раду, поштовати рокове није могуће. Није могуће јер такво стање у далеко највећем броју случајева није последица нерада или слабог рада судија, већ је последица „грешака“ у систему – неодговарајуће судске надлежности или/и судске „мреже“, неодговарајућих закона (који не прописују, рецимо, могућност подношења колективних тужби или прописују непримењива решења, или решења која су међусобно противречна, па онда логично долази до тога да она буду различито тумачена), или недовољног броја судија или судског особља у систему и све некавалитетнијег кадра. Недовољан број судија или запослених у судству, иако наведен на последњем месту, није најмање важан. До њега иначе долази најчешће, због обавеза које је држава преузела у вези с буџетом према Међународном монетарном фонду и Светској банци. Проблем с квалитетним радом запослених у судству, укључујући и судије, је пак последица слабог избора при запошљавању, а избор је слаб због мале и лоше „понуде“ кандидата. Млади, добро обучених људи су незаинтересовани за рад у судству, јер се у судству дуго ради бесплатно (волонтерски), или на одређено време (због чега се не могу узимати кредити, па стога ни решавати породична и стамбена питања) или са платама намањим у Европи (не рачунајући Казахстан и Молдавију).

То што је у овом дисциплинском прекршају наведено да се прекршајем сматра само непоштовање рокова које је неоправдано, у реалном судском животу мало значи. Реч „неоправдано“ лако се и често „загуби“ у неразумевању узрока великог броја предмета, па би ипак могући „виновник“ овог прекршаја био сваки судија са великим бројем предмета.

- 9) неоправдано необавештавање председника суда о предмету у којем поступак дуже траје;
- 10) очигледно непримерено поступање према учеснику у судском поступку и запосленом у суду;
- 11) неоправдано и учестало непоштовање радног времена;
- 12) прихватање поклона супротно пропису који уређује сукоб интереса;
- 13) упуштање судије у непримерени однос са странком или његовим правним заступником у поступку који води;
- 14) давање коментара о судској одлуци, поступку или предмету у средству јавног информисања на начин супротан закону и Судском пословнику;
- 15) обављање друге функције, посла или приватног интереса који су неспојиви са судијском функцијом;
- 16) неоправдано непохађање обавезног програма обуке;
- 17) достављање непотпуних или нетачних података од значаја за рад и одлучивање Високог савета судства;
- 18) непоступање по одлуци Високог савета судства о упућивању на обавезан здравствени преглед;
- 19) неовлашћено саопштавање медију информације о текућем судском поступку;
- 20) неоправдано непоступање председника суда по мери донетој у поступку надзора;
- 21) неоправдана измена годишњег распореда судијских послова у суду и повреда принципа случајног судије супротно закону;
- 22) непримерено вршење утицаја на судију у вршењу судијске функције;
- 23) кршење одредбе Етичког кодекса у већој мери.

Тежак дисциплински прекршај постоји ако је услед извршења дисциплинског прекршаја из става 1. овог члана дошло до озбиљног поремећаја у раду суда или нарушавања угледа и поверења јавности у судство, а нарочито застаревања предмета због несавесног рада судије и ако је наступила већа штета у имовини странке у поступку, као и у случају поновљеног дисциплинског прекршаја.

Због тога је подухват прописивања судијама рокова за поступање разним законима унапред осуђен на неуспех, и то на дупли неуспех. Први неуспех огледа се у томе што се, у описаним условима, неће и не може (уколико се правовремено и системски не утиче на остале узроке великог броја предмета) постићи да судије брже поступају. Други неуспех ће се огледати у томе што ће се судије, због рада под притиском рокова и претње дисциплинским кажњавањем, осећати „рањиво“, несигурно, и стога ће бити више подложне непримереним утицајима и што ће, у покушају да раде што брже, чешће грешити, чиме ће грађанима, на овај или на онај начин, бити повређивано право на правично суђење.

Према томе, наведени прекршај из тачке 8, који је уведен преко ноћи, без икаквог дубљег рамишљања или размене аргумената и супротно ставу Радне групе, треба брисати.

Под поновљеним дисциплинским прекршајем из става 2. овог члана сматра се два¹⁸ пута правоснажно утврђена одговорност судије за дисциплински прекршај.

Судија може бити разрешен ако је учинио тежак дисциплински прекршај који, према оцени Високог савета судства, озбиљно штети угледу или поверењу јавности у судство.

Дисциплинске мере

Члан 98.

Дисциплинске мере су: опомена, умањење плате до 50% до једне године и забрана избора у суд вишег степена у трајању до три године.

Дисциплинска мере изриче се сразмерно тежини учињеног дисциплинског прекршаја.

Опомена може бити изречена само када се први пут утврди одговорност судије за дисциплински прекршај.

Дисциплинска мере умањење плате до 50% и дисциплинска санкција забрана избора у суд вишег степена у трајању до три године могу се изрећи свака посебно или заједно.

Дисциплинске мере из става 4. овог члана се могу изрећи заједно само у случају да је учињен тежак дисциплински прекршај.

Покретање поступка за разрешење судије

Члан 99.

Ако је у дисциплинском поступку правосанжном одлуком утврђено да је судија учинио тежак дисциплински прекршај, Високи савет судства покрене поступак за разрешење, ако оцени да учињени прекршај озбиљно штети угледу судијске функције или поверењу јавности у судове.

Дисциплински органи

Члан 100.

Дисциплински органи су: Дисциплински тужилац и његови заменици и Дисциплинска комисија, које образује Високи савет судства.

Члана дисциплинског органа именује Високи савет судства из реда судија.

Састав, услове за именовање и начин престанка дужности, начин рада и одлучивања у дисциплинским органима, уређује Високи савет судства, својим актом, који се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ и на интернет страници Високог савета судства.

¹⁸ Није предлог Радне групе да се мења досадашња одредба и да се тешким дисциплинским прекршајем сматра ситуација када је судији, уместо три пута (што је решење у важећем закону), *два пута* правоснажно утврђена одговорност за дисциплински прекршај.

Дисциплински поступак

Члан 101.

Свако лице може поднети дисциплинску пријаву против судије, односно председника суда, дисциплинском тужиоцу.

Предлог за вођење дисциплинског поступка, дисциплински тужилац подноси на основу дисциплинске пријаве или по службеној дужности.

Дисциплински поступак води дисциплинска комисија на предлог дисциплинског тужиоца.

Дисциплински поступак је хитан, води се уз сва јемства правичног суђења, без присуства јавности осим ако судија у односу на кога се поступак води не захтева да поступак буде јаван.

Дисциплински поступак ближе се уређује актом Високог савета судства.

Вођење дисциплинског поступка застарева истеком три године од дана када је дисциплински прекршај учињен.

Одлуке дисциплинског тужиоца

Члан 102.

Дисциплински тужилац може да одбаци дисциплинску пријаву или да је прихвати и поднесе предлог за вођење дисциплинског поступка.

Положај судије у дисциплинском поступку

Члан 103.

Судија има право да му се одмах достави предлог Дисциплинског тужиоца, да се упозна са предметом и пратећом документацијом и да сам или преко пуномоћника пружи објашњење и доказе за своје наводе.

Судија има право да своје наводе усмено изложи пред Дисциплинском комисијом.

Одлуке Дисциплинске комисије

Члан 104.

После спроведеног дисциплинског поступка Дисциплинска комисија може да одбије предлог Дисциплинског тужиоца или да усвоји предлог и изрекне дисциплинску санкцију.

Против одлуке Дисциплинске комисије, Дисциплински тужилац и судија против кога се води дисциплински поступак, могу изјавити жалбу Високом савету судства, у року од осам дана од дана достављања одлуке.

Одлуке Високог савета судства

Члан 105.

Одлучујући по жалби, Високи савет судства може да потврди првостепену одлуку Дисциплинске комисије или да је преиначи.

Високи савет судства је дужан да о жалби одлучи у року од 30 дана од дана достављања жалбе.

Одлука Високог савета судства је коначна и против ње се може покренути управни спор.¹⁹

Правноснажна одлука којом је изречена дисциплинска санкција уписује се у лични лист судије.

Одлука којом је изречена дисциплинска санкција брише се из личног листа судије по протеку три године од дана правоснажности одлуке.

Евиденција о дисциплинским поступцима

Члан 106.

Високи савет судства води евиденцију о дисциплинском поступку против судија и председника судова.

Евиденција из става 1. овог члана садржи: име и презиме, јединствен матични број грађана и назив суда у коме судија врши функцију, дисциплински прекршај за који је вођен поступак, исход поступка и изречене дисциплинске санкције.

VIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Наставак вршења функције судија изабраних на сталну судијску функцију

Члан 107.

Судија изабран на сталну судијску функцију пре дана конституисања Високог савета судства, наставља од дана конституисања Високог савета судства да врши судијску функцију у суду за које су изабран.

Изузетно од става 1. овог члана, судија изабран на сталну судијску функцију у Врховном касационом суду пре дана конституисања Високог савета судства, наставља од дана конституисања Високог савета судства да врши судијску функцију у Врховном суду.

Наставак вршења функције судије изабраног први пут на судијску функцију

Члан 108.

Судија изабран први пут од стране Народне скупштине од дана ступања на снагу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 115/21) до дана конституисања Високог савета судства наставља, од дана доношења одлуке Високог савета судства којом се констатује да њихова функција постаје стална, да врши судијску функцију у суду за који изабран.

Изузетно од става 1. овог члана, судија изабран први пут од стране Народне скупштине од дана ступања на снагу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 115/21) до дана конституисања Високог савета судства у Врховни касациони суд, наставља, од дана доношења одлуке Високог савета судства којом се констатује да његова функција постаје стална, да врши судијску функцију у Врховном суду.

¹⁹ Предлог Радне групе је и да се дода следеће: *Поступак у управном спору је хитан.*

Наставак вршења функције председника суда

Члан 109.

Председник суда изабран на функцију пре дана конституисања Високог савета судства наставља у складу са овим законом, од дана конституисања Високог савета судства, да врши функцију председника суда до истека мандата на који је изабран.

Изузетно од става 1. овог члана председник суда изабран пре ступања на снагу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 115/21) наставља у складу са овим законом, од дана конституисања Високог савета судства, да врши функцију председника суда до истека мандата на који је изабран и може још једном бити биран на функцију председника суда у истом суду у складу са овим законом.

Наставак вршења функције председника Врховног касационог суда

Члан 110.

Председник Врховног касационог суда изабран на функцију председника Врховног касационог суда пре ступања на снагу Уставног закона за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 115/21) наставља у складу са овим законом, од дана конституисања Високог савета судства, да врши функцију као председник Врховног суда, до истека мандата на који је изабран и може бити биран на функцију председника Врховног суда у складу са овим законом.

Окончање започетог поступка

Члан 111.

Поступак започет по одредбама Закона о судијама („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 58/09 – УС, 104/09, 101/10, 8/12 – УС, 121/12, 124/12 – УС, 101/13, 111/14 – УС, 117/14, 40/15, 63/15 – УС, 106/15, 63/16 – УС, 47/17 и 76/21) који није окончан до дана конституисања Високог савета судства, окончаће се по одредбама овог закона.

Решење о упућивању судије донето пре дана конституисања Високог савета судства важи до истека времена упућивања.

Решење о постављењу вршилаца функције председника суда донето пре дана конституисања Високог савета судства важи до истека времена постављења.

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 112.

Подзаконски акти прописани овим законом доносе се у року од годину дана од дана конституисања Високог савета судства.

Подзаконски акти донети у складу са Законом о судијама („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 58/09 – УС, 104/09, 101/10, 8/12 – УС, 121/12, 124/12 – УС, 101/13, 111/14 – УС, 117/14, 40/15, 63/15 – УС, 106/15, 63/16 – УС, 47/17 и 76/21) примењују се до доношења аката из става 1. овог члана, ако нису у супротности са овим законом.

Престанак важења Закона о судијама

Члан 113.

Даном конституисања Високог савета судства престаје да важи Закон о судијама („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 58/09 – УС, 104/09, 101/10, 8/12 – УС, 121/12, 124/12 – УС, 101/13, 111/14 – УС, 117/14, 40/15, 63/15 – УС, 106/15, 63/16 – УС, 47/17 и 76/21).

Завршна одредба

Члан 114.

Овај закон се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије” и ступа на снагу даном конституисања Високог савета судства, изузев одредаба чл. 107. до 114. које ступају на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ⁱ Просечна годишња плата грађана (у наставку: ПГП) Србије је 7.645 евра. Свега 16 држава, од 47 посматраних у Савету Европе, има мањи однос судијске и просечне годишње зараде, од оног који има Србија (2,1).

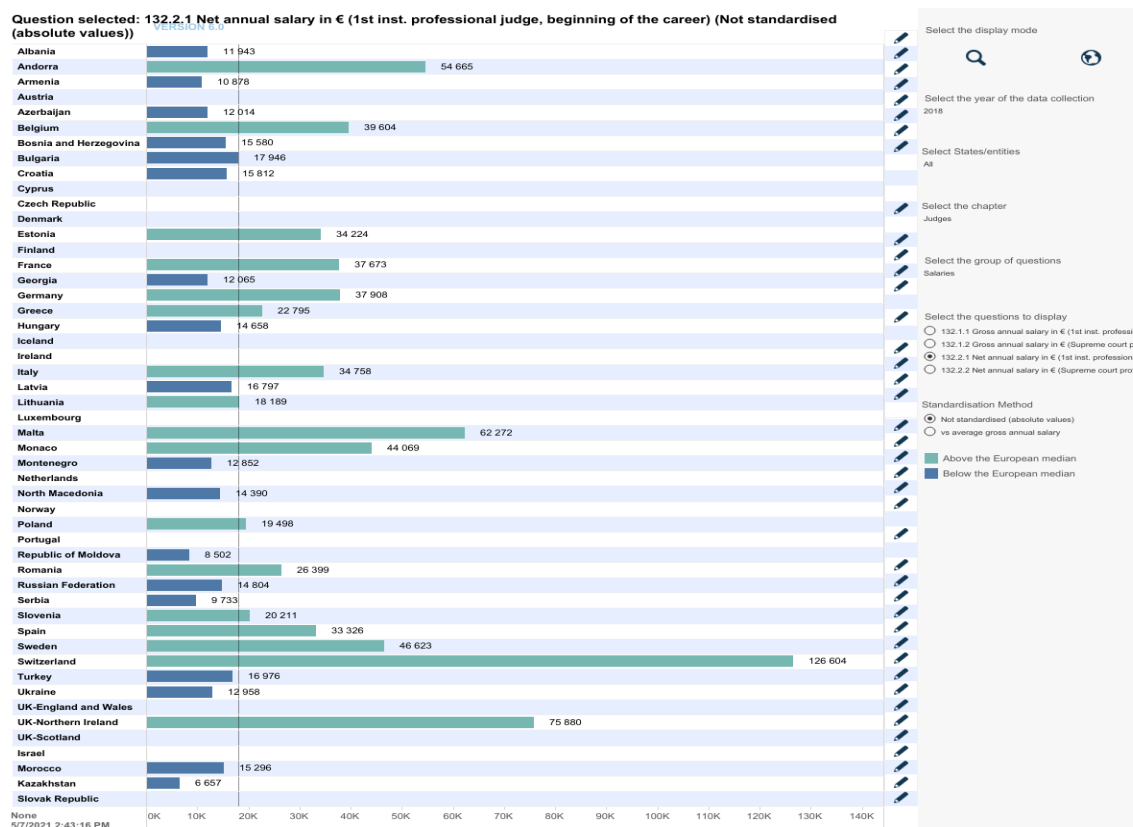
Ради бољег разумевања, ваља навести тих 16 држава у којима је однос судијске и просечне годишње плате мањи него у Србији. Реч је о Аустрији (са ПГП од 35.240 евра), Белгији (са ПГП од 43.497 евра), Немачкој (са ПГП од 53.688 евра), Финској (са ПГП од 41.580 евра), Француској (са ПГП од 35.763 евра), Хрватској (са ПГП од 13.671 евра), Мађарској (са ПГП од 12.288 евра), Исланду (са ПГП од 64.858 евра), Италији (са ПГП од 29.343 евра), Луксембургу (са ПГП од 61.720 евра), Литванији (са ПГП од 12.384 евра), Холандији (са ПГП од 58.800 евра), Словенији (са ПГП од 20.179 евра), Шведској (са ПГП од 40.706 евра) и Швајцарској (са ПГП од 71.641 евра). На први поглед намеће се закључак да је у ствари реч о много богатијим државама од Србије, због чега мањи однос између судијске и просечне годишње зараде ни у ком случају не угрожава веома добар материјални положај њихових судија.

Ситуација је још јаснија када се, у односу на 47 европских држава, посматра просечна нето годишња плата судија, која у Србији износи 9.733 евра (подаци се односе на плате судија у судовима прве инстанце, а који чине укупно 65% свих судија у Србији). Тако посматрано, само судије у Казахстану (6.657 евра) и Молдавији (8.502 евра) имају мању просечну нето годишњу плату од судија у Србији.

Судије у Србији имају убедљиво најнижу нето плату чак и у региону, јер у суседним земљама првостепене судије зарађују: у Албанији 11.943 евра, у БиХ 15.580 евра, у Бугарској 17.946 евра, у Мађарској 14.658 евра, у Румунији 26.399 евра, у Северној Македонији 14.390 евра, у Словенији 20.211 евра, у Хрватској 15.812 евра и у Црној Гори 12.852.

Дакле, сасвим је очигледно да су плате судија у Србији забрињавајуће ниске. Такво стање одбија младе људе од запошљавања у судству и то ће бити узрок ланчаних

негативних реакција у судству Србије, уколико се под хитно не предузму одговарајуће мере.

Осим наведеног, треба имати у виду да ниска просечна плата подразумева да други грађани имају додатне приходе, јер се од просечне плате не може живети. Стога поређење плате судије, коме је током целе његове каријере забрањено да има додатне приходе, са судијама у државама у којима је просечна плата не само довољна за живот, већ на сасвим завидном нивоу, као и податак о висини судијске плате у односу на просечну плату у другим државама, не даје сасвим објективну и упоредиву слику. За државе као што је Србија, питање висине судијске плате је питање да ли је она довољна за нормалан живот барем трочлане породице.

Када се има у виду и податак да је судијска плата у Србији била смањена од 2012. године како у реалним оквирима, тако и у односу на просечну плату и да је тек 2018. године достигла ниво из 2012. године, долази се до поузданог закључка да судије у Србији, све водећи рачуна о друштвеним условима у Србији, нису плаћене колико би требало с обзиром на значај функције и одговорност послова које обављају.

Не треба изгубити из вида ни изузетно лош материјални положај осталих запослених у правосудју, јер су њихове плате често испод просечне плате, а за одређене категорије запослених и на нивоу минималне зараде. Управо је то разлог због ког судијски помоћници не желе да остају у судовима, већ напуштају судство и смањују могућност квалитетне селекције кандидата за будуће судије.